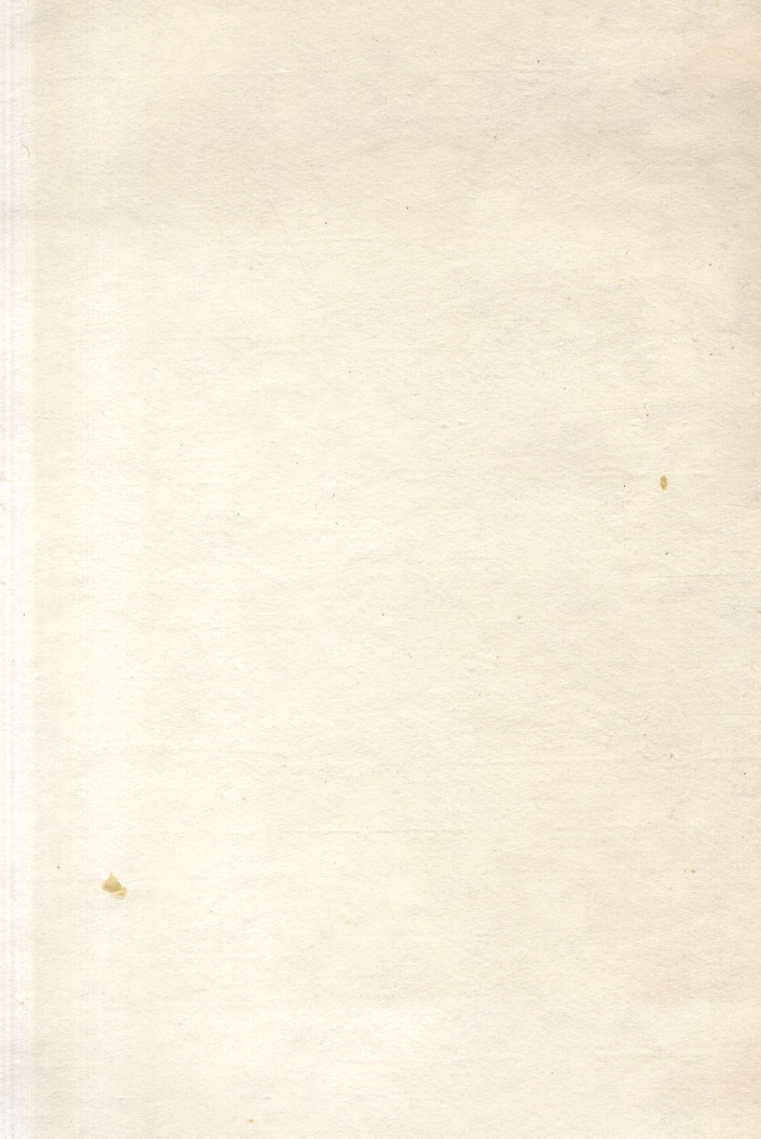

Л. Франко

Зудка ч 27

ІВ. ФРАНКО

БУДКА
ч 27

160

кооперативне Рух видавництво

918 фд

[891.79—2]

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО РУХ

ПРАВЛІННЯ Й ГУРТОВА КОМОРА
Харків, вул. 1-го Травня, 10/11. Телефон 29-84.

ГН. ХОТКЕВИЧ ТВОРИ

З портретом автора

ЦІНА
Крб. Коп.

Том I. Автобіографія. Авірон. Повість. Сердечна опіка. Оповідання. Страшний суд. Дума про похід князя Оболенського. Тихше читайте цю річ. Бувають хвилини. Три воління. Галицькі етюди: Першому революціонерові. Борець. Голодовка. У свободній країні. Так мусило бути. Перед дверима. Діалог з Платонової республіки. Жертва патріотизму. Похорон емігранта. Страшна ніч. Про що думав октябрист — —

Том II. Життєві аналогії: Перша. Друга. Третя. Четверта. П'ята. Шоста. Сьома. Восьма . — —

Поезія в прозі: Вічні чуття. Біла. Ніч. Українці. Що бачила скеля. — —

Збірання: Гірські
Львівсько-прикарпатські

96
Ч. 13 ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА Ч. 13

ІВАН ФРАНКО

БУДКА ч 27

ДРАМА В ОДНІЙ ДІІ

В И Д А Н Н Я 2-е

За постановою Вищого Науково-
Репертуарного Комітету НКО УСРР
від 11-І-1924 р. під № 606, п'єсу
до вистави дозволено.

~~36001~~ / 42
с

КООПЕРАТИВНЕ РУХ ВИДАВНИЦТВО

Харків 1928.

418 Ф

1928
I
Ф/Б-903

О С О Б И:

Панько Середущий — будник, літ 50, високий, з повною стриженою бородою, в синій блюзі, в шапці залізничника.

Олена — його жінка, літ поверх 40, згорблена, зморщена, передчасно зів'яла.

Зося — їх дочка, літ 18, гарна дівчина, в сільським чистеньким убранні.

Прокіп Завада — багатий господар, удівець, літ 45, невеликий, кремезний, трохи лисий, зі шпакуватими, коротко стриженими вусами.

Гнат Сиротюк — парубок, літ 24.

Ксеня — жебрачка.

Діється в недавнім часі.

1890

На авансцені видно, від правої куліси до лівої, полотно залізної дороги. Коло правої куліси високий сигналовий стовп, коло лівої ліхтарня на стовпі. За полотном піднімається скісно в гору насип, також через цілу сцену, а на ньому невеличка площа, до котрої від полотна ведуть сходи з поруччям. У глибині сцени залізнична будка з чорним написом на стіні: 27. Перед будкою телеграфічний апарат у формі дощаної, сторч поставленої домовини; від нього йде дріт до будки. В будці два вікна й двері. Над одним вікном видно напис — „Каса“. О стіну оперта будкарська кругла віха. Попід стіною йде лавка, збоку направо — друга. Декорація показує в глибині вид на поле, здалека — село між вербами та садами; бокові куліси — вид на поля, полукіпки, справа далеко — лісок. На протязі дії вечоріє.

Я В А І

Коли має піднятися завіса, чути гуркіт воза, що переїздить через полотно, лускання батога, крик: „вій! вій!“ Коли завіса підноситься, воза вже не видно, тільки Панько, з люлькою в зубах, залишає рампу. За рампою Гнат, з батогом.

Панько і Гнат

Панько. То напевно вже всі? Ти останній їдеш?
Гнат. Та кажу ж вам, що останній. Добуває з-за халяви тютюн і крутить цигарку. От дайте вогнику, коли ласка. Зраня здому вибирався, тай забув із собою сірничків узяти, — прийшлося цілий день коло сіна робити не куривши. Закурює. Тютюн є, а вогню ані руш!

Панько. Невелика біда, що трохи пропостився. Менше грошей з димом пішло. Я, парубче, в твоїм віці ще й не знав, як смакує тютюн.

Гнат. Е, дядьку, ви в моїм віці, певно, й сном не снили, що колись будете будником при залізниці.

Панько. Та воно то правда. Поступав світ, нема що казати, тільки не все до доброго.

Гнат. А я гадаю, що не все й до злого. А по що ви питали, чи вже всі з сіном поїхали?

Панько. Та, бачиш, переїзд замикаю. Мушу ще йти на полотно, там три мости оглянути, бо о дев'ятій тягаровий їде, а зараз за ним—поспішний. То як би ще які над'їхали, мусіли би чекати, поки не верну.

Гнат. Ну, а хіба ваших нема дома?

Панько. Та то то й є, що нема. Пішли обіжати до Завади. Наперся старий рано: конче та й конче ходіть! Порятуйте, мовить, мене цей раз, може й я вас коли чим порятую. Він і справді не раз стає нам у пригоді. То я й казав своїм іти...

Гнат. Ну, будьте здорові! Не хочу вам часу збавляти. Мої коні також трохи відсапались. Добрий вечір вам!

Панько. Їдь здоров, небоже! Гнат відходить.

Я В А ІІ

Панько—сам; поправляє люльку, йде горі сходами до будки, відчиняє двері, виносить із сіней лопату і, взявши її на плече, йде знов на полотно й починає йти за шинами, десь-не-десь поправляючи лопатою насип, стинаючи зілля, відгортаючи камінець. Далі, зирнувши в напрямі правої куліси, підносить лопату вгору, махає нею і кричить:

Панько. Гей, гей! А чого вас там занесло! От іще погана дітвора, не має де бавитися, та на полотні! Геть мені насип попсують! А не підеш ти відтам один з другим, га! Біжить з піднесеною лопатою і щезає.

Якийсь час на сцені пусто. По хвилі з противного боку, від переїзду, на насипі показуються Олена й Зося, з серпами на головах, з вузликами в руках; за ними йде Прокіп.

О л е н а. Бігме, кумоньку, аж мені прикро! Сама не знаю, як вас дякувати. Не стільки ми вам там і напрацювали... Їй же богу, яка вже з мене робітниця! А ви нас так ударували, так ударували!..

З а в а д а. Е, що там, кумо! Ударував! Ударував! Гріх би мені був, як би я таких щирих, таких добрих людей не пошанував. Я вам кажу, ви мене нині так урадували тим, що мене послухали! А того вже, кумо, не говоріть, що ви не заробили! Правда, ви слабонькі, але проте жнете добре, а вже що панна Зося...

З о с я. Та яка я вам панна, дядьку Прокопе?

Пр о к і п. Для мене ти, дівочко, панна. Не гірша від тих, що в панськім дворі, а може ще й ліпша.

Тимчасом Олена ввійшла до будки, зложила там свій вузлик і зараз виходить.

О л е н а. Ну, спасибі вам, кумоньку, що нас аж до самої хати довели! Але тепер уже вас так не пустимо. Прошу, зайдіть на хвилечку до середини. Мого старого немає дома, певно пішов полотно оглядати. Ну, та він зараз прийде. Прошу!

З а в а д а, сідаючи на лавці під стіною. Ні, кумочко! Дякую вам! У вас там тісенько в будці. А тут так чудово. Сонечко саме на заході, похолодніло трошки, повітря тут у вас серед піль чисте. Ах! Спочину трохи. Ніби то чоловік так тяжко не робить, а проте за цілий день набігається, намотикається, нагризеться то з тим, то з другим, то з десятим,—і прийде вечір, то так би й сидів та дихав отим божим повітрям та запахом, та тишею.

О л е н а сідає на другій лавочці. Правда ваша, кумочку! І я втомилася! А в будці, справді, трохи душно. Зосю, а йди-но, сину¹, та винеси дечого, щоби кума погостити. Знаєш, того вишняку, що два роки тому наливаний! Іди, йди! Та й закуски не забудь, хоч із того, що нам кум сам дав сьогодні. Зося відходить до будки.

Завада. Та що бо ви, кумо? Турботи собі робите, дівчину трудите, а я би обійшовся.

О л е н а. Е, ні, то вже зовсім не випадає. Нечасто ви нам пороги оббиваєте, а коли вже нині така ваша ласка... Ні, мене би старий убив, як би я вас не вгостила, як треба. Посидьте трошечка, він живо прийде, то побалакаєте. Вечір теплий, до села недалеко, а хоч би й що, то старий вас проведе.

Зося тимчасом виносить накритий столик, ставить на ньому хліб, миску з покраямим сиром і дві чарки, потім приносить велику пляшку з вишняком. Вона порається мовчки. Завада не зводить із неї очей, очевидячки любить нею.

Завада. О, спасибі тобі, Зосенько! Велика рости, на весілля проси!

Зося. Хіба досі невелика виросла?

Завада. Досі ти росла, як деревце, як вишенька, все—вгору та вгору; а тепер тобі пора інакше рости.

Зося. А то як?

Завада. Як божа пшеничка: зразу — колосок зелененький, а потім — жовкне, наливається, золотими зернятками наповняється.

Зося б'є його хусткою по голові. Йдіть, ідіть! От що вигадали! Маю ще час колоситися! Відходить.

Завада. Та куди ти, Зосю? А з нами перекусити не ласка?

¹ Коли ніжно звертаються до дівчат, то говорять—„сину“.

О л е н а наливає чарки. Дайте їй спокій! У неї там ще в хаті робота є, а вона собі й роблячи перекусить. Прошу вас!

З а в а д а торкає чаркою до Олениної, обое п'ють. А! От смак! Люблю я ті ваші вишняки! Чудо, як гарно ви їх умієте робити! А в мене вишень повний сад, та що з того? Прийде літо, достигне оце—красота, аж глянути любо. А все—для горобців. Так сирі їсти—чи багато їх з'їси? А зробити з того щось чоловік не вміє. Моя небіжка, царство їй небесне, ледве борщ та бульби вміла зварити. Ніби то чоловік у достатку живе, всього має, а проте їсть не ліпше того жебрака. Смаку ніякого не зазнає. Звичайно, коли жінка недотепа...

О л е н а. Оцей вишняк—то вже моя Зося наливала. Вона в мене ціле господарство провадить. Що я знала, того й її навчила. Та що її вчити! Раз побачить—і все зрозуміє, всьому лад дасть, і ще й ліпше їй усе вдасться, ніж мені. Що то, молоді руки! Наливає Заваді, цей п'є.

З а в а д а. Славна вона у вас дівчина, кумо! І як виросла! Адже на моїх очах: здається, ще вчора от така дитина була, а нині—подивись!

О л е н а. Вісімнадцятий рік скінчить на Покрову.

З а в а д а. І радісно, і прикро на душі, коли дивлюсь на неї. Адже ж і я міг мати таку доньку. Та що, не дав господь... Мали ми з небіжкою одного хлопчика, та цей швидко вмер. Як раз був би тепер у тім віці, що й ваша Зося.

О л е н а. Га, що ж, божа воля. Наливає йому. Прошу вас, кумоньку, не погордуйте ще одною!

З а в а д а п'є. Якже! Не погордую! Коли кажете, що це Зося наливала, то якось мені мов аж удвоє ліпше смакує! Аж на серці легше робиться. Яка то мусить бути радість для мами—мати таку донечку, бачити її день-у-день, як ходить, пореається по хаті,

чути її голос, любитися нею, як тою квіткою запашною!

Олена. Та ви би, кумоньку, й собі подбали про таке! Цього цвіту є по всьому світу. Чомуб і вам не мати в своїй хаті такої радості? Ану ж, може вам ще тепер доля судилася? Таже ви ще не такі старі. Скільки вам буде?

Завада. Та сорок і п'ять минуло в м'ясниці.

Олена. Ну, то що ж? Гадаєте, що перша ліпша шістнадцятьлітка не піде за вас?

Завада. Та піти би пішла, чому ні? Тільки я боюся. Піде не за мене, а за мій маєток. Аби з під вінця—почне мною помітати, як старою мітлою. От чого боюся! Про біду не трудно, а позбутися її потім нелегко. Як би то так знайти таку дівчину, щоб чоловік був певний, що буде шанувати мене й себе—господи! Та я би її озолотив! Я би її на руках носив!

Олена. Ай, куме! Таже люди не вовки, а дівчата не вовчиці!

Завада. Ідіть, кумо, йдіть! Знаю я їх! От як би така дівчина, як ваша Зося...

Олена. Моя Зося?!...

Завада. Знаєте, кумо, признаюся вам по щирості, я головно про те й хотів з вами говорити. Дуже вона мені в око впала. Вже більше як рік, ще від смерті моєї небіжки, дивлюсь я за нею,—й чим раз більше мені подобається. І така в мене думка стала: або з нею оженюся, або з жодною.

Олена. Алеж, кумоньку!..

Завада. Розуміється, кумо, силувати її не хочу. Я хотів би мати на старі літа справді жінку, дружину при собі, а не наймичку; і не таку сороку, щоб чекала, коли я замкну очі, щоби посісти мое добро. Богу дякувати, в мене є на чім жити. До тяжкої роботи її не заставляю, аби доглянула мене

та й себе, — буде з неї. Хазяйства догляну я сам.

Олена. Га, щож, куме! Як би на мене прийшло, то, вірте мені, я би своїй дитині ліпшої долі й бажати не могла. Наливає. Прошу вас, випийте ще одну! Ось мій старий іде. Коли хочете, поговоріть з ним. Почуєте, що він скаже.

Я В А ІV

Ті самі. **Панько** входить з лопатою на терасу, ставить лопату під стіну, скидає шапку й обтирає піт з чола

Панько. Добрий вечір вам, куме!

Завада встає й подає руку. Доброго здоров'ячка! А ми тут у вас з кумою гостимосся, га?

Панько. Та спасибі, що не гордуєте! А видно, що робітниці вони немудрі, коли ви їх так вчасно з ниви зігнали.

Олена. Е, кум Завада зовсім мене пристидали. І робити не давали, ще й обдарували так, що аж...

Панько жартом. Чи ти, стара, буває, не напоїла кума деяким „люби-мене“, що так до тебе липне? Ей, небого! Вважай! А то ще обнесуть люди, що в будці ч. 27 чарівниця живе!

Завада. Та хоч і не кажіть! А хіба не живе? Ще й яка чарівниця. Ми тут, власне, про неї з кумою деяким слівцем перекинулися. Але сідайте лише коло нас. Ви там десь намучилися, що вам піт цюрком із чола тече.

Панько сідає. Хоч і не кажіть, як намучився. Вже мені те літо! До недавна слоти, повені насипи псували, а тепер пастухи ніяк собі не можуть ліпшої забави видумати, як брати з насипу каміння й кидати в річку. Чиста напасть моя з ними. А ще й три містки мусив оглянути, — не приймаєте, що то за мука! По воді і по баюрах нала-

жився, бо інженер казав добре оглядати, чи де фундамент не ушкоджений.

Олена. Ну, то випий і перекуси ось з кумом, а я піду до хати подивитися, що там Зося робить. Виходить.

Я В А В

Завада, Панько

Панько наливає собі й Заваді. Ну, за ваше здоров'я, куме! П'є. Знаєте, мені страшенно дивно було, коли ви сьогодні рано завітали до нас. Відколи живемо ось тут у будці — дванадцять літ, а не пригадую собі, щоб ви коли до нас загостили. Хоч ми й куми собі й приятелі, і старі знайомі з парубоцьких часів. Ну, та пийте бо! Чи, може, не вдався моїй донці вишняк?

Завада п'є. Ей, чому не вдався! Я вже п'ю його та й п'ю. В устах солодко, а на серці — все чогось важче та й важче.

Панько. Не говоріть такого! Хай бог відвертає все зле!

Завада. А мені здається, що від мене все добре відвернув. Особливо, цими днями, такі мене якісь думки розбирають... Пам'ятаєте Ксеньку?

Панько. Яку то?

Завада. А цю чорнооку, будникову дочку. В оцій самій будці жила.

Панько. О, чому ж би не пам'ятав! Усі ми, парубки, в селі дуріли за нею. А вона, бестія, всім моркву терла, аж поки десь не наскочила на свого. О, тямлю й до смерти не забуду, як чутка пішла, що в ріці просто будки знайшли втоплену дитину. Гомін по селі, жандарі, плач, ведуть мою Ксеньку, заковану. Повели — і пропала. Не було більше й чутки про неї.

Завада. Оце то й диво. Чи судили її? Як би судили, то було би чутно, адже Самбір не така далека країна. Чи вмерла в тюрмі? Чи що з нею сталося?

Панько. Але що ж вам нараз, куме, так вона пригадалася? Це ж давня історія, буде зо двадцять літ.

Завада. Або я знаю! Останніми днями ні про що інше й думати не можу, тільки про неї. Зажмурю очі до сну,—вже вона переді мною. Дивиться на мене своїми чорними, блискучими очима, здається, аж у душу заглядає. Моргає бровами, пальцем киває, кличе кудись... зриваюся зо сну, місця собі знайти не можу. А ще чоловік сам у хаті—ну, мука та й годі!

Панько жартом. Чи не було там у вас чого з нею тоді? Бо щось дуже сильно вона вам пригадується.

Завада. Та як тобі сказати, куме? Здається, що було де-що. А зрештою, дідько її знає, чи—зо мною одним. Тямиш, яка була, як той в'юн—вертка, кожному баки світила, а ніхто не міг зрозуміти, де в неї правда, а де жарт. Аж тоді, коли вже показалося по ній, тоді почала до мене лашитися, далі плакати: бери мене та й бери, це—твое! Та я не вірив, а мої старі випхнули її з хати. І, знаєш, її вели, заковану, через село,—в самі м'ясопусти було, а я до шлюбу їхав. Перестріла мене—й так на мене поглянула, такими очима, що мені аж серце стялося. Донині того погляду не можу забути.

Панько. То то й є, молодість, буйність! Гай, гай! Хто з нас не має на собі гріха! В життю, як на ярмарку, не можна без того, щоб один одному на пальці не наступив. А кому наступили, того бо-
лить. Не можна без того!

Завада. Все вже я передумав, куме, та проте не легче мені. Може, то самота, бездітність отак під душу підступає. Так знаєш, на чім я зупинився?

Панько. Скажіть, то буду знати.

Завада. Хочу оженитися.

Панько. Ну, щож, боже помагай!

Завада. Я говорив із твоєю старою,—не знаю, що ти скажеш.

Панько. Що я скажу? Хіба ж це від мене залежить?

Завада. То то, що від тебе. Я хочу твою дочку сватати. Твою Зосю. Може би це не випадало мені, старому, на таку молоденьку заглядатися, та що діяти? Скільки вже роздивлявся по селі — нема такої ні дівчини, ні вдови, щоб моє серце до неї хилилося. Бачу, то, по них, кожна би пішла, але знаю напевно, що кожна би мені пекло принесла до дому. Лише твоя дочка, одна між усіми... та що я буду її хвалити? Ти ліпше знаєш, яка вона.

Панько. І я її не буду хвалити. Тільки богу дякую, що дав мені таку дитину.

Завада. Так що ж ти скажеш? Буде що з того, що я задумав?

Панько. Це куме, як бог дасть.

Завада. Певно, певно. Але ми говоримо не про те, що там кому бог судив, а про те, що наш короткий розум міркує. Чи присилати сватів до тебе?

Панько. Щож, куме! Скажу тобі по правді, не надіявся я твого сватання. Ти—багач, я—бідний чоловік. Не дам за дочкою такого віна, якого би, може, тобі треба було.

Завада схапується. Та що ти, куме! Хіба я віна за нею хочу? Чи мені віна потрібно? Аджеж я маю, богу дякувати, свого досить, дітей ані родини близької—нема. Коли хочеш, то я ще й нині, в громадській канцелярії все своє добро по своїй голові

на неї запишу. Аби тільки мене шанувала, аби мені на старості літ мою пустку зіркою освітила.

Панько. Га, коли так, то боже помагай! Знаю тебе не віднині. Чоловік ти чесний, не сукристий¹, господарний, і надіюся, що моїй дитині буде добре з тобою. І тобі — з нею.

Завада кидається до нього, обіймає й цілує. Кумочку! Любий мій! Бог би твоїми устами говорив! От порадував! От ушасливив ти мене! Коби ще лиш Зося згодилася.

Панько. О, скільки знаю, вона досі про сватання не думала. А втім, недалеко за нею й шукати. Кличе до вікна. Зосю! Зосю! А ходи-но сюди!

Я В А VI

Ті самі й **Зося**.

Зося, заплакана, втирає очі фартушком. Чого вам треба?

Панько. Ого, а це що? Тобі вже якась муха на ніс сіла? Ти плачеш? Ну, чого мовчиш? Скажи, що тобі сталося?

Зося. Та нічого.

Панько. Ну, то чогож плачеш?

Зося плаче. Та нічого.

Панько. От тобі й на! Нічого та нічого. Може, тобі мама сказала, що тут нанашко² Завада про тебе говорить?

Зося. Та сказала.

Панько. Що хоче тебе сватати?

Зося. Та сказала.

Панько. Ну, а ти що на те?

Зося. Та нічого.

Панько. Як то нічого? А от плачеш.

¹ Сукристий — важкий характером, сварливий.

² Нанашко — дядько.

Зося. Та плачу.

Панько. Значить, не хочеш іти за нього?

Зося. Та не хочу.

Панько. А то чому?

Зося. Бо я вже іншому дала слово.

Панько. Ого! А то кому?

Зося. Гнатові.

Панько. Якому Гнатові?

Зося. А тому, Сиротюкові.

Панько. Он як! Чи бач, з ким знюхалась! Ну, нічого з цього не буде. Що тобі Гнат за пара? Його на весні до війська візьмуть.

Зося скоро. Не візьмуть. Він у батька одинак.

Панько. Ну, то все таки мусиш іще чекати зо три роки, поки з клас не вийде¹.

Зося. Не три, а два.

Панько. Нехай і два. А за кумом Завадою будеш відразу своя господиня.

Зося. Я ще молода, таточко, можу почекаати.

Панько. Ё, моя дитино, а що, як Гнат за ті два роки інакше нагадається та іншу візьме?

Зося. Ні, таточку, він не такий. Він мене дуже любить.

Панько. Ой, Зосю! З великої любови, так як із раннього цвіту, дуже рідка потіха буває. Розуміється, я тебе не хочу силувати, але, як твій батько, бажаючи твого добра, раджу тобі: не спускайся на Гнатові обіцянки, бери долю, яку тобі бог посилає. Кум Завада—чоловік, хоч і не молодий, але й не такий уже старий. За старших дівчата заможж виходять і живуть щасливо. А два роки чекати, то довгий час. Ми—незаможні, а не дай

¹ Вийти з клас — ставати до військової бранки після скінченого 21 року, на протязі трьох літ що-року; — коли за третім разом не візьмуть до війська, значить—звільнений.

боже моєї смерті, то де ти з немичною мамою подінешся? Подумай про це, дитино моя, бо це не трудно сказати: не хочу! Тут про ціле життя ходить, щоб потім не жалувала. З твого Гната ще не знати, що може бути; а кум Завада—чоловік статочний, не зміниться.

Завада. Знаєте що, кумочку, лишіть нас на хвилюку самих—я ще їй скажу своє слово, а тоді хай робить, як її бог навчить.

Панько. Добре, добре! Поговоріть собі тут, а я йду ще на полотно подивитися. Сходить на авансцену й щезає в напрямі наліво.

Я В А VII

Завада й Зося

Завада. Зосю, дитино моя, не гнівайся, що так до тебе говорю, але ти могла б бути моєю дочкою. Підійди сюди ближче, сядь собі коло мене й послухай, що тобі хочу сказати.

Зося. Говоріть і так. Я чую добре.

Завада бере її за руку, притягає ближче й садить коло себе на лавці. Ні, сядь ось тут! Не бійся! Дай подивиться на себе. Заглядає їй у лице.

Зося відвертається й закриває лице рукавом. Ну, чого вам дивитися на мене?

Завада. Скажи мені, дуже тебе любить твій Гнат?

Зося. Або я знаю! Здається—дуже.

Завада. Ну, як він тобі говорить? Присягається?

Зося. Е, що вам з того прийде? Пригадайте собі, як ви своїй небіжці говорили, коли були молоді.

Завада відхає. Ой, дівчино, дівчино! Як би ти знала, яке ти болюче місце порушила в моїй душі! Двадцять літ тому, на тім самім місці, де тепер сидимо, сиділа коло мене інша дівчина, гарна, як зірка

небесна — Ксенька чорноока; горнулася до мене, заглядала мені в очі, цілувала мене, присягалася мені, щодовіку буде любити, що не проживе без мене... так, як твій Гнат тобі присягається. І що ж з того? Не минуло півроку, а моя Ксеня пішла в світ з іншим, а я мусив нелюбу дівчину брати.

Зося. Мій Гнат мене не покине! Він не такий.

Завада. Хто знає, дитино? Нині чоловік сам за себе не може ручити, не то за другого.

Зося. І я його не покину, а вам, дядьку, ще раз говорю: шукайте собі іншої пари, бо ви — не мій, а я — не ваша. Встає й хоче йти геть.

Завада держить її за руку. Стій, небого! Я ще маю тобі щось сказати.

Зося. Говоріть, бо мені ніколи.

Завада. Ти кажеш: шукайте собі іншої пари. Гай, гай! Не знаєш ти, небого, Прокопа Завади. Не знаєш, що значить у моїм віці шукати собі пари! Отже слухай. Я полюбив тебе, одну тебе на всім світі. Полюбив — востаннє в своїм віці, а часом мені здається, що ти зараз — і моя перша любов. Що все, що було досі, то була мряка, дебра, гушавина; а тільки, бачучи тебе, я виходжу на ясний, рівний, божий світ. Остання любов, дівчино, так як домовина — довіку не зміниться. Твій Гнат може ще десять разів зрадити тебе, — я не можу ніколи. Та я розумію — молоде до молодого тягне. І я не хочу ані намовляти, ані силувати тебе, борони боже! Тільки хочу дати тобі пізнати, як я тебе люблю. Слухай, Зосю: ти бідна, а Гнатові родичі багаті. Чи пристануть вони, щоб Гнат брав тебе?

Зося. Або я знаю? Гнат казав, що бере це на себе.

Завада. Так говорить кожний парубок. Не вдоволься тим, жадай, щоб зараз вияснив справу.

Зося. Маємо ще два роки часу.

Завада. Е, за два роки багато може статися. А я тобі кажу напевно, що Гнатові старі не пристануть на те, щоб Гнат сватав тебе.

Зося гнівно дивиться на нього. А! Ви певно самі відмовите їх!

Завада. Ні, небого. Але я знаю їх, що то за люди. А хоч би й пристали, то тяжке пекло чекає тебе в їх домі.

Зося плає набік. Тьфу! На свою голову таке говоріть, не на мене! Гнат мене любить, він мене оборонить.

Завада. Дай тобі боже всього найліпшого, але я остерігаю тебе, як батько.

Зося. Обійдуся без ваших осторог. Бувайте здорові!

Завада задержує її. Та чекай - бо! Ов, яка ж ти нетерпелива! Я ще найважливішого не сказав тобі.

Зося гнівно. Пустіть! Досить того, що досі наговорили.

Завада. Ні, не досить. Я остеріг тебе, а тепер дам тобі доказ, що не так люблю тебе, як твій Гнат, що не туманю тебе словами. Ще сьогодні беру твоїх старих із собою в село, щоб у громаді підписали один папір.

Зося. Який папір?

Завада. Мій запис, що ним я записую тобі половину мого маєтку, поля, худоби, будинків і всього, що маю, і то не по моїй смерті, а від того дня, коли візьмеш шлюб—чи з Гнатом, чи з ким хочеш іншим.

Зося стоїть, мов остовпіла, витріщивши на нього очі. Що, що, що ви говорите?

Завада. Те, що чуєш.

Зося. Чи ви жартуєте, чи ви на правду одуріли?

Завада. Ані жартую, ані одурів, а святу правду говорю.

Зося. Але, коли хочете таким способом зловити мене...

Завада гнівно відкидає її руку, що досі держав у своїй руці. Нічого від тебе не хочу, дурна дівчино! Ось твій батько надходить, я з ним поговорю, а ти йди собі, куди наперлася!

Зося стоїть, пристиджена й зворушена. Слухайте, дядьку!

Завада мовчить, опершися головою на обалікті.

Зося. Дядьку! Ви гніваєтеся на мене?

Завада мовчить.

Зося. Слухайте! Коли ви не дурите мене... І коли не будете ні силою, ні хитрощами розлучати мене з Гнатом... І коли би Гнат змінив свою думку,— добровільно, розумієте... І коли би я... Ну, та що—я... Даю вам слово, що в такім разі я готова би вийти за вас. Вибігає.

За той час уже смерклося, чути рехкіт жаб, крики пастухів за сценою. Завада якийсь час стоїть на краю платформи, кінець сходів. Панько надходить полотном і звільна йде горі сходами.

Я В А VIII

Завада й Панько

Панько входить на платформу. Ну, богу дякувати, обійшов своє полотно. Все в порядку. Ну, а ви як? Договорилися до ладу з Зосею?

Завада. Договорили. І хочу вас просити, куме, вас і куму, з собою в село.

Панько. Тепер, зараз?

Завада. А так, зараз. І так у вас тепер свободний час. А в мене пильна справа.

Панько. Та що там за справа така, що аж ми обое потрібні?

Завада. Збирайтеся, лишень, я вам по дорозі все скажу!

Панько. Га, коли так, то нехай буде й так. Мені там і збиратися небагато, аби стара була готова. Входить до будки. Завада тимчасом нетерпливо ходить по подвір'ю перед будкою. По хвилі виходять Панько, Олена й Зося.

Завада. Ну, от ви й готові!

Панько до Зосі. Слухай же, доню. За півгодини прийде тягаровий поїзд; ну, цей тут не стає. Як би нас до того часу не було, то виставиш сигнал, що дорога безпечна. А до поспішного ми вже певно вернемо.

Завада. А не будеш тут сама боятися?

Зося. О, хіба ж то мені першина? Тільки вертайте живо!

Панько, Олена й Завада відходять. Зося дивиться хвилю вслід за ними, потім біжить неспокійно до будки, та зараз вибігає знов із неї, зазирає в противний бік, іде до переїзду й вертає назад.

Я В А ІХ

Зося й Гнат

Гнат надходить з правого боку, стає коло сигнального стовпа й свище.

Зося вгорі, на платформі. Хто там? Чи ти, Гнате?

Гнат. Я.

Зося. Ходи сюди! Не бійся, моїх нікого нема дома.

Гнат входить по сходах; обіймає Зосю, цілуються й довго держать одне одного в обіймах. Зосенько! Зіронько моя! Ти ждала мене?

Зося, важко дихаючи. Ждала.

Гнат. Що з тобою, дитино? Виглядаєш, як коли би була заплакана?

Зося. Бо плакала недавно. Тулиться до нього. Гнатику, соколе мій! Нам грозить розлука.

Гнат. Що, що? Що ти говориш?

Зося. Правду мовлю. Знаєш, Завада Прокіп, отой багач, сватається за мене.

Гнат. Отой старий, лисий?

Зося. Той самий.

Гнат. І що ж ти на це?

Зося. Відповіла йому, що не піду за нього, бо тобі дала слово.

Гнат пригортає її. От гарно! От славно! То десь сказився старий дука!

Зося. Не вгадав, небоже! Зовсім не сказився. Говорив зі мною довго, а так сердешно, так сумно, що мені аж сльози на очі наверталися.

Гнат. Дурив тебе, старий лис! Ой, та я йому ноги поламаю, щоби знав, як лисим чолом перед молодими дівчатами світити.

Зося. І я зразу думала, що дурив. Коли ж бо він не туди заїхав. Слухай, Гнате! Такого й придумати трудно. Потяг моїх старих у село, каже: „Аби ти знала, що я не дурю тебе, то я ще нині запишу тобі в придане половину всього свого добра; візьмеш шлюб зі своїм Гнатом, тоді приходи і забирай“. Ну, що ти на це скажеш?

Гнат. Та що? Здурів старий Завада, та й годі.

Зося. Ба, на тім не кінець! Каже мені далі: „А за це лиш одне мені обійцяй: коли твій Гнат відречеться від тебе, покине тебе, зверне тобі дане слово, — ти вийдеш за мене заміж.“

Гнат. О, старий дідько! Чи бач, яку він чортівську лапку заставив на наші душі. Ну, і що ж ти йому на це?

Зося. Що ж я мала сказати? По правді, я страшенно перелякалася тих слів. Адже справді виходить так, як контракт з чортом за душу. Та потім, коли мене запевнив, що не буде тебе силувати, ані намовляти проти мене, я сказала йому: нехай буде й так. Але ти, Гнатику, не покинь мене! Остерігаю

тебе, яка на нас лапка заставлена. Пильнуйся, со-
коле мій! Не вір ніяким обмовам! Коли Завада
дурить мене з тим записом, то нехай дурить. Сам
себе одурить, а мені до його маєтку байдуже.
А коли, справді, хоче, дати мені придане, то я думаю
що ані ти, ані твої родичі не будуть мати нічого
проти того.

Гнат. Боюсь, Зосенько, і Завади й його прида-
ного. Ліпше нехай він собі голову ломить без нас!

Тимчасом, швидко по приході Гната, від переїзду потиху ввійшла
на сцену Ксеня, з вузликом у руці, в жебрацькій одежі. Вона
через увесь час цієї розмови стояла під стіною, в темнім куті.
Побачивши на столику сир і хліб, вона вхопила по куснику в обі
руки й почала пажерливо їсти, мов людина дуже голодна, та рівно-
часно пильно слухала розмову молодят, що стоять близько аван-
сцени, обернені до неї плечима.

Я В А Х

Ті самі й **Ксеня**

Ксеня, при останніх Гнатових словах, виступає наперед.
Аміль цьому слову! Нехай ломить голову! Нехай,
нехай, нехай ломить!

Зося і Гнат, перелякані, обертаються. Свят, свят,
свят! А це що таке?

Ксеня. То я, діточки! Бідна жебрачка баба. Не
знаєте мене?

Гнат. А я вас бачив пару разів у селі. Ориш-
кою вас називають. Ви недавно тут завандрували?

Ксеня. Так, так, синку. Оришкою мене називають, але я властиво—Ксеня, Ксенею мене охрестили; а ось тут, у тій будці, жили мої родичі.

Зося. Господи! Так це, певно, про вас мені згадував Завада!

Ксеня. Тобі згадував? Ну, що ж він тобі мовив?

Зося. Мовив, що вас дуже любив, а ви його
зрадили й з іншим у світ повандрували.

Ксеня. Окаянник! Безсумлінний! Я його зрадила, я!.. Адже я три дні й три ночі, як собака, славучала під його порогом, руки й ноги його цілувала, щоб не губив мене, щоб не ламав свого слова, щоб змилювався хоч над тою дитиною, що я від нього під серцем носила. Все дарма. Відіпхнув мене! Його мати помиями мене обливала, його батько палицю поламав на моїх плечах. Га-га-га! З іншим у світ повандрувала! Певно, певно! З жандарями, в кайданах,—за те, що втопила ту бідну дитину. О, він масний на слова, щедрий на обіцянки, вмів захопити за серце, розжалобити до сліз тебе. Але не дай тобі боже повірити йому за макове зерно!

Гнат. Чуєш, Зосю, чуєш?

Ксеня до Зосі. Я чула, що він тебе сватає. Правда це?

Зося. Та правда. Власне був тут і говорив з моїми старими.

Ксеня. Знаю, знаю. Я ж уже від кількох днів слідком за ним ходжу. Хотіла б ще раз розмовитися з ним. Хотіла би розповісти йому все, все, що я витерпіла через нього. Боже! Як я могла витерпіти! Кайдани, тюрма, потім слабість, потім шпиталь, страшний шпиталь... казали, що я з розуму зійшла. Десять літ мене там мордували; та потім якось випустили. Увійшла я туди молодою дівчиною, здоровою, сильною, такою, як і ти, а вийшла—зів'ялою, згорбленою бабою. Куди було йти? Тайком забігла сюди,—тата ані мами вже не було, померли. Пішла на заробітки, до Борислава. Робила, поки могла, а далі пішла по жебрах. От так і сюди зайшла. Мушу з ним розмовитися. Чую, як у моїй душі відновлюється стара рана. Щось там шарпає, кланцає зубами... За що ж я терпіла? Для кого мучилась? А він тепер собі нової втіхи шукає, ще

й твою молодість занাপастити хоче! Та невжеж це може статися?

Зос я. Вспокійтеся, тітко! Що ви говорите? Вас слухати страшно. Ходіть, я вам постелю, переспіться, завтра поговоримо.

Ксеня чим раз палкіше. Ні, ні! Хто знає, чиє завтра! Я чую, що на мене находить щось таке страшне, чорне, безтямне, як тоді було, коли мене з тюрми зв'язану везли до шпиталю. Господи! Подожди ще хоч деньок, щоб я з ним розмовилась! Щоб я всі свої муки, все своє розтрачене життя могла зібрати в одне страшне слово, в один позирк,—і бухнути ним йому, мов сокирою, в саме серце!

Зос я. Бог з вами, тітко! Не говоріть так! Ходіть лишень, ходіть!

Ксеня хапає її за руку. Слухай, дівчино! Він ще буде тут нині?

Зос я. Не знаю. Хіба би хотів моїх старих відпровадити назад сюди.

Ксеня. О, так, так! Він буде тут. Я знаю. Я чула, як він з твоїми старими, стежкою йдучи... Я вас випроваджу,—казав. О, він такий! Як угле-дів собі жертву, то буде довкола неї крутитися день і ніч: не спочине, доки не затопить пазурів у душу.

Зос я. На що ж вам його тут?

Ксеня. О! Тут нам найліпше розмовитися. Тут моє слово буде вдвоє, вдсятеро важче й зрозуміле. Га! Слухай! Коні стугонять?

Зос я. Ні, це тягаровий поїзд десь далеко гуркоче. По росі здалека чути.

Ксеня до Гната. А ти, парубче, чого став? Не бійся нічого! Любися з нею, а слова не ламай. А тепер іди відси! Йди геть! А зрештою, як хочеш. Тільки мені на очі не показуйся. Здалека ти дуже подібний до нього—такого, як був тоді. Особливо—

шия. Тікай, бо мені так і кортить впитися в неї пальцями—й душити, душити. А!

Гнат поступає назад. Зосю! Бережися! Вона божевільна.

Ксеня. Не бійся нічого, дівчино! Не бійся! Я—божевільна, але ще при розумі. Не дай боже зовсім збожеволіти! Але слухай, я тобі щось скажу! Нахилиє її голови до своєї, голосно. Ходи зо мною до хати! Я там тобі маю щось сказати.

Зося. Зараз, тіточко, тільки мушу вперед засвітити лампу й поставити сигнал. Швидко поїзд над'їде.

Ксеня. Ні, ні, нехай це зробить парубок, а ти ходи!

Тягне Зосю до будки й запирає двері.

Я В А ХІ

Гнат сам, стривожений, стоїть нерішучо, не знає, що робити.

Зося з середини. Не бійся, Гнате! Засвіти лампу, настав сигнал. Я зараз вийду.

Гнат бере спід будки драбину, засвічує лампу, наставляє сигнал і знов надслухує. По хвилі виходить Зося. Зосенько, це ти?

Зося. Я. Не бійся нічого!

Гнат. А де та божевільна?

Зося. Лягла в сінях на соломі, може засне. А як прийде Завада, то казала себе збудити. За сценою чути стук кроків і голосне кашляння. Ой, господи! Та не вже це він? А деж мої старі? Біжу до хати, сховаюся. Ти також сховайся, Гнате! Тільки не відходи, бо мені чогось страшно.

Гнат. Не бійся! Я тут, за будкою в тіні, сховаюся. Та онде, мабуть, і твої старі з-заду йдуть!

Зося. Ну, господи, тобі слава!

Вбігає до будки й замикає за собою двері. Гнат щезає за углом.

Я В А XII

Завада сам, п'янений, та держиться щіпко на ногах. Е, поки там старий Панько зі своєю Оленою дотюпають, то я тимчасом зі своєю пташечкою хоч двома-трьома словами перекинуся! Кричить до вікна. Зосю! Зосю! Це я! Завада! А за мною зараз твої старі йдуть! Пробує двері. Ов, зачинені! Зосю! Що це таке? В хаті світиться, а нікого не видно, ані не чути! Зосю! Зосю! Відчини! Це я, Прокіп Завада!

Я В А XIII

Двері відчиняються, входить **Ксеня**, одягнена як дівчина.

Ксеня тихо. Прокопе! Де ти?

Завада, не пізнавши її, наближається. От збиточна дівчина! Двері заперла й не озивається! Ну, як же ся маєш?

Ксеня глухо. Прокопе!

Завада відскакує. Боже! А це що? Та сама хустка... та сама спідниця... та сама корсетка...

Ксеня підскакує й хапає його в обійми, вищить. Це я, Прокопе! Ксеня твоя люба! Твоя одинока! Та сама, котру ти відіпхнув, як собаку! Котру жандарі в кайданах вели! Котру десять літ у шпиталі катували! Нахиляється до його уха й кричить що-сили. Прокопе! Де ти?

Завада падає, зомлілий.

Ксеня нахиляється над ним. Ага! Бачиш! А ми таки здибалися! І де? Ось тут, на тім самім місці... Підводить його. Подивись лишень! На оцій лавочці ти присягав мені, що нікого не любиш, крім мене, що не будеш жити без мене! Прокопе! А ось тут... Тягне його з собою в противний бік... ось тут росла бузина, цвіла тоді, пахощами повітря наповняла,—і ми обоє... Прокопе! Тямиш, що тут було?...

Завада. Господи! Рятуй мене! Хоче вирватись від неї, та вона з чимраз більшим завзяттям держить його.

Ксеня. Стій! Не тікай! Ми ще не все бачили! Я ще маю показати тобі одне місце! Он там, над річкою, на закруті! Ходи, ходи! Там ще певно кривава калюжа відтоді буде! Тягне його до сходів.

Завада. Ні-ні-ні! Не хочу! Пустити мене!

Ксеня. Пустити тебе? Га-га-га! Тепер нагадався? О, ні! Не пушу! Сам бог з неба не вирве тебе з моїх рук! Ходи! Ходи!

Обоє шарпаються на верху сходів. Тимчасом гуркіт поїзду чути чимраз голосніше за сценою.

Завада, знемагаючи. Гвалт! Рятуйте, люди!

Ксеня затулює йому рот. Мовчи, проклятий! Мовчи! Мусиш за мною! Далі!

Шарпає скажено, обоє сточуються вниз по насипу, на полотно.

Завада підіймається на коліна. Господи! Поїзд надходить! Куме! Куме, рятуй!

Ксеня вскакує йому на шию, валить на землю й притискає голову до рельси. Мовчи! Мовчи! Бачиш калюжку крові?.. Пий! Пий! Пий!..

Панько прибігає на крик, стає на краю насипу й хапає віху в руки. А це що таке? Хто там на полотні?

Завада хрипить. Куме! Рятуй!..

Панько. Господи! Поїзд надходить! Кричить, махаючи віхою. Гов! Гов! Гов! З правого боку серед гуркоту показуються червоні ліхтарні й чорний тулуп локомотиви. Вона наближається без упину. Панько кричить: Гов! Гов! А далі кидає віху і, хапаючись за голову, кричить: Запізно! Запізно!.

Завіса.

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ

Ів. ФРАНКА

За редакцією І. Лизанівського та С. Пилипенка
Окладинка роботи худ. С. Борового.

- Т. І. Оповідання.** 1. Вугляр. Лесишина челядь. Два приятелі. Муляр. Сам собі винен. Добрий заробок. Домашній промисл. Історія моєї січкарні. Довбанюк. Слимак. Ліси і пасовиська. Цигани. Додатки: 1) Відривок з листа Франка до Драгоманова. 2) Передмова до збірки „Добрий заробок“. Уваги. — 208 стор. З портретом Ів. Франка. — 75
- „ **II. Оповідання.** 2. Маніпулянтка. Між добрими людьми. Чи вдуріла? Яндруси. Поки рушить поїзд. Без праці. Додатки: Де що про себе самого. Уваги. — 288 стор. 1 10
- „ **III. Оповідання.** 3. Малий Мирон. Оловець. Schön schreiben. Микитичів дуб. Грицева шкільна наука. Мавка. Повдинок. Мій злочин. У кузні. У столярні. Отець гуморист. Гірчичне зерно. Борис Граб. Під оборогом. Уваги. — 272 стор. . 1 —
- „ **IV. Оповідання.** 4. Моя стріча з Олексою. На дні. Хлопська комісія. Панталаха. До світла. В тюремному шпиталі. Івась Новітній. Додатки: Передмова до збірки „Панталаха“. Уваги. — 312 стор. 1 10
- „ **V. Бориславські оповідання.** 5. На роботі. Ріпник. Навернений грішник. Яць Зелепуга. За-для празника. Полуйка. Вівчар. Уваги. — 312 стор. 1 25
- „ **VI. З бурхливих літ.** 6. Герой по-неволі. Гриць і панич. Різуни. Додатки: Уваги. — 232 стор. . 1 05
- „ **VII. Сатири.** 7. Рутенці. I. Молода Русь. II. Звичайний чоловік. III. Знеохочений. IV. Патріотичні пориви. Сім казок. I. Рубач. II. Казка про Добробит. III. Звірячий бюджет. IV. Історія кожуха. V. Свинська конституція.

VI. Гострий-прегострий староста. VII. Історія одної конфіскації. Казки й сатири. I. Місія. II. Чума. III. Куди діваються старі роки. IV. Як пан собі біди шукав. V. Як Русин товкся по тім світі. VI. Наша публіка. VII. Свиня. VIII. Як згода дім будувала. IX. Доктор Бессервіссер. X. Із галицької „Книги Битія“. XI. Бодяки. XII. Хома з серцем і Хома без серця. Додатки: Уваги.—440 стор. 1 60

Т. VIII. Оповідання. 8. На лоні природи. Шука. Дріяда. Odi profanum vulgus. Сойчине крило. Батьківщина. Вільгельм Телль. Геній. Гершко Гольдмахер. Гава. Гава і Вовкун. Пироги з черницями. Додатки: Вступне слово до „Батьківщини“. Уваги.—324 стор. 1 20

„ **IX. Оповідання.** 9. Опозиція. Цувакси. Панщизняний хліб. Чиста раса. Хмельницький і ворожит. Як Юра Шикманюк брів Черемош. Терен у нозі. Неначе сон. Син Остапа. Злісний Сидір. Із записок недужого. Додатки: Причинки до автобіографії. Уваги.—252 стор. 1 05

„ **X. Повісті.** 1. Петрії і Довбошуки. — —

„ **XI. „** 2. Воа constriktor. Уваги.—160 стор. — 65

„ **XII. Повісті.** 3. Борислав сміється.—Вид. 2-е.—336 стор. 1 30

„ **XIII. Повісті.** 4. Захар Беркут. Додатки: Передмова Ів. Франка. Видання 2-е.—218 стор. — 80

„ **XIV. Повісті.** 5. Основи суспільности. Уваги.—304 стор. 1 20

„ **XV. Повісті.** 6. Для домашнього вогнища. Уваги.—206 стор. — 80

„ **XVI. Повісті.** 7. Перехресні стежки. Уваги.—432 стор. 1 80

„ **XVII. Повісті.** 8. Великий шум. Уваги. — 75

„ **XVIII. Повісті.** 9. Не спитавши броду. Ірригація. Уваги. — —

„ **XIX. Драматичні твори.** 1. Кам'яна душа. Сон князя Святослава. Учитель. Украдене щастя. Майстер Чирняк. Будка Ч. 27. Рябина. Уваги. 1 80

Т. XX. Поезії. 1. З вершин і низин. кн. 1. De profundis. Гимн. Веснянки. Осінні думи. Скорбні пісні. Нічні думи. Думи проле- таря. Excelsior. Профілі і маски. Поезія. Поет. Україна. Картка любови. Знайомим і не- знайомим. Оси. Наші чесноти.—276 стор.	1	10
„ XXI. Поезії. 2. З вершин і низин. кн. 2. Сонети. Вольні сонети. Тюремні сонети. Галицькі образки. Жидівські мелодії. Україн- ська студентська мандрівка. З літ моєї моло- дості. Великі роковини. Додатки: Уваги.— 306 стор.	1	20
„ XXII. Поезії. 3. Мій Ізмарагд. Semper tigo. З пе- редмовою Ів. Франка. Уваги.—276 стор.	1	10
„ XXIII. Поезії. 4. Зів'яле листя. Із днів журби. Іван Вишенський. На Святоюрській горі. До- датки. Передмова Франка. Уваги.—240 стор.	1	—
„ XXIV. Поезії. 5. Панські жарти. Смерть Каїна. Цар і аскет. Українські легенди. Поеми. Мойсей. Додатки. I. До „Панських жартів“. II. До „Цар і аскет“. III. До „Мойсея“. Уваги	2	—
„ XXV. Дитячі твори. 1. Лис Микита. Коли ще звірі говорили. Дрібні дитячі твори	—	—
„ XXVI. Дитячі твори. 2. Пригоди Дон Кіхота. Коваль Бассім. Абу-Каземові капці	—	—
„ XXVII. Різне. (Поезії, поеми, поетичні переклади).—	—	—
„ XXVIII. Вибір прозаїчних перекладів	—	—
„ XXIX. Організація україн. літератури (нарис, статті, розвідки, замітки) 1.	—	—
„ XXX. Організація української літератури. 2. —	—	—
„ XXXI. Організація української літератури. 3. —	—	—
„ XXXII. Організація української літератури. 4. —	—	—
„ XXXIII. З чужих літератур (нарис, статті, розвідки, замітки)	—	—
„ XXXIV. Нарис історії україн. літератури	—	—
„ XXXV. Вибір публіцистичних статтів	—	—
„ XXXVI. Вибір публіцистичних статтів	—	—

П'ЕСИ В. ВИННИЧЕНКА:

Дизгармонія. Шаблі життя	90 коп.
Великий Молох. Memento.	90 "
Чужі люди. Базар.	90 "
Брехня. Співочі товариства.	90 "
Чорна пантера і білий ведмідь. Натусь. Дочка жандарма	90 "
Молода кров. Пригвоженні.	90 "
Панна Мара. Гріх. Закон.	1 Карб. —

П'ЕСИ Б. ГРІНЧЕНКА:

Нахарило. Степовий гість. Ясні зори.	80 коп.
Серед бурі. На новий шлях. На громадський ро- боті. Миротворці.	1 Карб. 10 "

П'ЕСИ ІВ. ФРАНКА:

Кам'яна душа. Сон князя Святослава. Учитель. Украдене щастя. Мастер Чирняк. Будка Ч. 27. Рябина.	1 карб. 80 к.
---	---------------

П'ЕСИ ГН. ХОТКЕВИЧА:

О полку Ігоревім. Історична п'еса на 7 карт . . .	40 коп.
---	---------

П'ЕСИ ИНШИХ ВИДАВНИЦТВ.

Гуртові замовлення виконує комора Руху
швидко й акуратно.

Адреса — Харків, вул. 1-го Травня, 10 та 11.
Телефон 29-84.

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО РУХ

ПРАВЛІННЯ Й ГУРТОВА КОМОРА
Харків, вул. 1-го Травня, 10/11. Телефон 29-84

О. КОБИЛЯНСЬКА ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ

Окладинки худ. Я. Фартуха. З порт. авторки до кожн. тому.

ОПОВІДАННЯ

ЦІНА
Крб. Коп.

Том I. О Кобилянська. (Критичний нарис).
1. Покора. (Жебрачка.—Що я любив.—Мати
божа.—У св. Івана.—Час.—Він і вона.—Аристо-
кратка.—Битва.—*Impromptu phantasie*.—Мужик.—
Банк рустикальний).—2. До світла. (*Valse
melancolique*.—Рожі. Акорди. Поети. На полях.—
Під голим небом.—Там зорі пробивались.—Сумно
колишуться сосни.—Балаканина про українську
жінку.—Сліпець.—Через море.—За готар.—Мої
лілії.—Думи старика).—Додатки: Де-що про
ідею жіночого руху (реферат)—Уваги. — —

Том II. Оповідання. (Природа.—Некуль-
турна.—Ідея.—Хрест.—В домах.—Віщуни.—Ве-
сняний акорд.—В-осени.—Старі батьки.—Мі-
сяць.—Юда.—Назустріч долі.—Лист засудже-
ного вояка.—Лісова мати.—Сниться.—Василка.—
Вовчиха.—Огрівай, сонце.—Але господь мов-
чить).—Уваги — —

ПОВІСТІ

Том III. Царівна.—404 стор.	2	—
„ IV. Людина. Ювілейне видання з авто- біографією. 176 стор.	1	—
„ V. Земля	—	—
„ VI. Ніоба.	—	—
„ VII. В неділю рано зілля ко- пала.—249 стор.	1	25
„ VIII. Через кладку	—	—
„ IX. За ситуаціями.—200 стор. . . .	1	10
„ X. Апостол.—(Уваги до т. III—X) . . .	—	—

31.689

Ф $\frac{I}{Б-903}$

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО Р У Х

Харків, вул. 1-го Травня, 10/11

Тел. № 29-84

31.689

Ф $\frac{\text{I}}{\text{Б-903}}$

/1928/

Л. Франко

Тюдна ч 27